

і ділових якостей, які характеризують її специфічні особливості та здатність задовольняти вимоги роботодавців [4, 35]. З таким підходом можна погодитися в окремих випадках, оскільки якість робочої сили не завжди виступає гарантом конкурентоспроможності.

Інші дослідники (О. І. Цимбал) вважають, що конкурентоспроможність – це заснована на певному рівні розвитку її властивостей здатність забезпечувати собі реалізацію особистих економічних і соціальних інтересів через конкретний суспільно припустимий вид трудової діяльності [5, 17].

Такий підхід має сенс, хоча обмежується трактуванням категорії тільки з позицій носія робочої сили (потенційного працівника). Кожна з викладених точок зору, безперечно, заслуговує на увагу, адже завдяки цьому збагачується уявлення про конкурентоспроможність працівників. Водночас наведені визначення стосуються лише окремих ознак конкурентоспроможності робочої сили, не визначаючи її комплексно.

Джерела та література

1. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера/за ред. Р. Дяківа. Київ: Міжнар. екон. фундація, 2000. 703 с.
2. Формування конкурентоспроможності робочої сили: зб. наук. пр. Серія «Економіка праці та соціальної сфери»/за ред. Д. П. Богині. Київ: Ін-т економіки НАН України, 2003. Вип. III. 160 с.
3. Грішнова О. А. Формування якості робочої сили та конкурентоспроможності працівника в процесі інвестування в людський капітал. *Конкурентоспроможність у сфері праці: зб. наук. пр. Серія «Економіка праці та соціальної сфери»*. Київ: Ін-т економіки НАН України, 2001. С. 117–126.
4. Щур С. Методика оцінки конкурентоспроможності управлінського персоналу. *Україна: аспекти праці*. 1999. № 7. С. 34–37.
5. Цимбал О. І. Незайняте населення України: оцінка та напрями забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.09.01. Київ: РВПС України НАН України, 2000. 20 с.

Юрчик Г. – к. е. н., доц.
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна

Вплив інновацій на рівень продуктивності праці національних підприємств

Важливою передумовою досягнення позитивних зрушень у соціально-економічному розвитку будь-якої держави є формування ефективного організаційно-економічного механізму підвищення продуктивності праці (ПП). Реалізація цього завдання має визначальне значення для України, яка обрала шлях побудови конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки. Необхідність підвищення продуктивності праці посилюється необхідністю нарощення конкурентних переваг національної економіки та розширенням можливостей соціального розвитку. Аналіз показників ПП на основі статистичних даних Державної служби статистики свідчить про неоднозначність виявлених тенденцій (рис. 1).

Зокрема, відповідний показник ПП як відношення ВВП до чисельності зайнятих в гривневому еквіваленті демонструє невпинне зростання протягом 2010–2017 рр. При цьому рівень ПП розрахований на основі показника реального ВВП є суттєво нижчим. Відношення ВВП до чисельності зайнятих в доларовому еквіваленті як показник ПП демонструє іншу тенденцію. Так, протягом 2010–2013 рр. відповідний показник постійно зростав. В той же час, з 2014 р. внаслідок знецінення національної грошової одиниці суттєво знизився, сягнувши свого мінімуму у 2015 р. З 2016 р. намітилася тенденція до зростання рівня ПП в доларовому еквіваленті. Аналіз ПП в Україні розрахованої як співвідношення між національним доходом (або валовою доданою вартістю) та чисельністю зайнятих протягом 2014–2018 рр. демонструє постійне зростання.

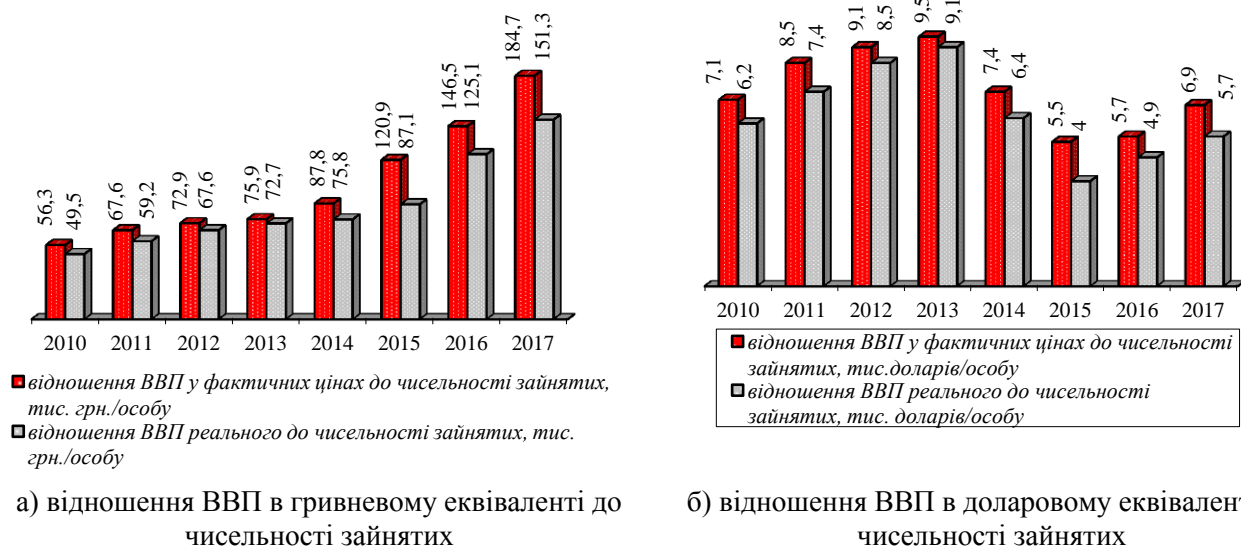

Рис. 1. Динаміка продуктивності праці в Україні, 2010–2017 рр. [1]

Попри такі, на перший погляд, позитивні зрушення у зміні ПП в національній економіці, її порівняння з відповідними показниками в ЄС, свідчить про вкрай низький рівень ПП в Україні. (рис. 2). На сьогоднішній день досягнутий рівень ПП в Україні є найнижчим порівняно з усіма державами ЄС. Так, у 2017р. ПП в Україні як відношення ВДВ та НД до чисельності зайнятих складала відповідно 5,2 та 6,3 тис. євро, що втричі менше порівняно з Болгарією, яка серед держав ЄС має найнижчий рівень ПП. Такий стан справ обумовлює необхідність дослідження факторів зростання ПП.

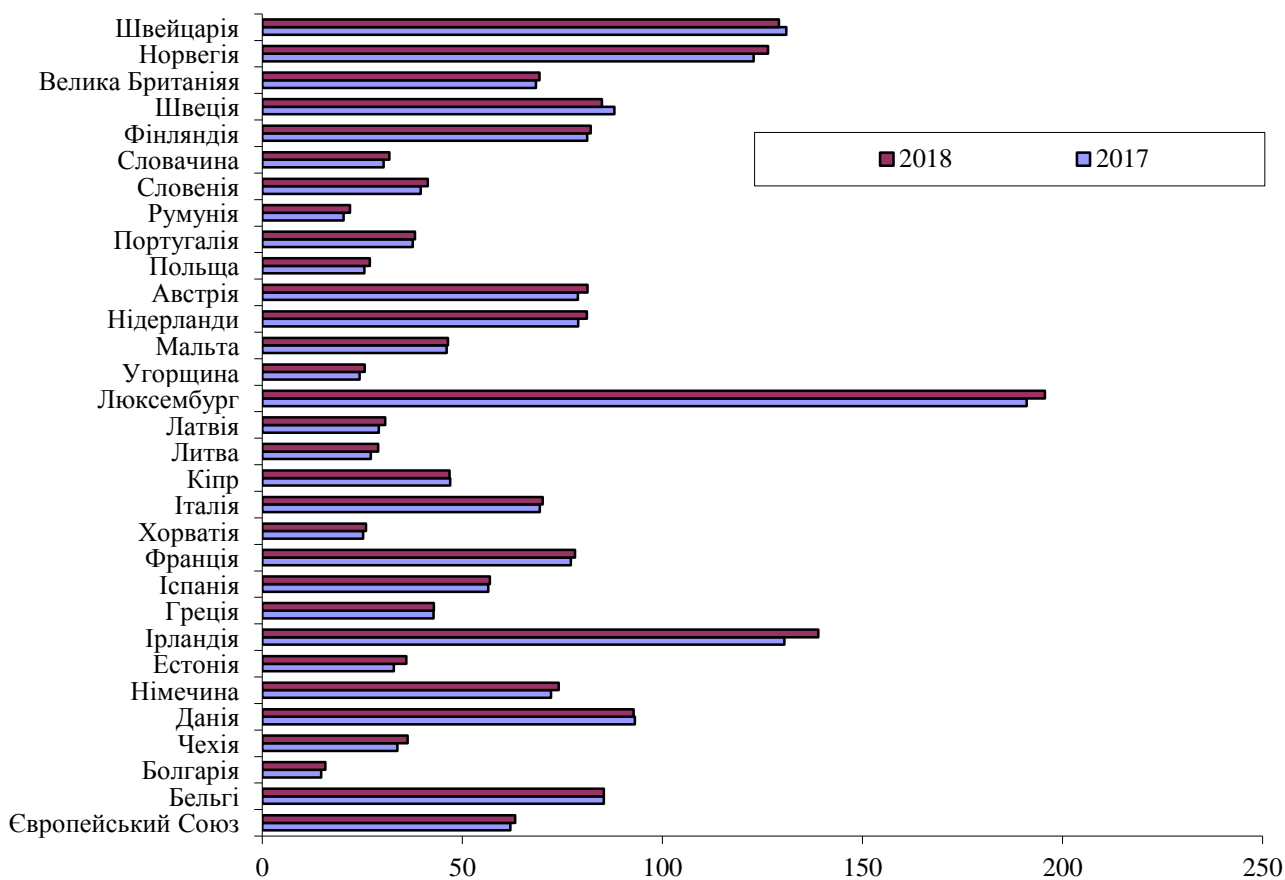

Рис. 2. Продуктивність праці в державах ЄС як відношення валової доданої вартості до чисельності зайнятих, тис. євро/особу [2]

Так, кореляційний аналіз свідчить, що в європейських державах спостерігається наступна закономірність: чим більша частка витрат на НДР у ВВП, тим вищий рівень ПП має держава (табл. 1).

Таблиця 1

Кореляційний зв'язок між рівнем продуктивності праці та часткою витрат на НДР у ВВП в державах ЄС (за даними 2017 р.) [1; 2]

Країна	Частка витрат на НДР у ВВП, %	Відношення валової доданої вартості до чисельності зайнятих, тис. євро/особу	Відношення національного доходу до чисельності зайнятих, тис. євро/особу
	Y	X ₁	X ₂
Болгарія	0,75	14,7	15,4
Чехія	1,79	33,8	24,9
Німеччина	3,02	72,2	37,8
Естонія	1,29	32,9	23,3
Іспанія	1,2	56,5	27,7
Литва	0,89	27,1	20,1
Латвія	0,51	29,1	22,7
Угорщина	1,35	24,3	19,7
Польща	1,03	25,5	20,1
Румунія	0,5	20,3	18,4
Словенія	1,86	39,6	24,8
Словаччина	0,88	30,3	22,6
Коефіцієнт кореляції		0,840	0,972

При цьому розраховані коефіцієнти кореляції демонструють прямий та дуже щільний зв'язок. Дослідження обсягів фінансування НДР в Україні порівняно з європейськими державами є вкрай незадовільним (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка витрат на НДР в Україні, 2010–2018 рр. [3]

Рік	Витрати на НДР		У т. ч. кошти бюджету		
	всього, млн грн	% до ВВП	млн грн	% до всього витрат на НДР	% до всього витратків бюджету
2010	8107,1	0,75	3647,4	45,0	0,97
2011	9591,3	0,74	3859,7	40,2	0,93
2012	10558,5	0,75	4774,6	45,2	0,97
2013	11161,1	0,76	4826,8	43,2	0,95
2014	10320,3	0,65	4088,4	39,6	0,78
2015	11001,9	0,55	3992,2	36,3	0,61
2016	11530,7	0,48	3910,8	33,9	0,50
2017	13379,3	0,45	4896,4	36,6	0,48
2018	16773,7	0,47	6222,7	37,1	0,53

Так, частка витрат на НДР у ВВП протягом 2010–2018 рр. суттєво знизилась та сягнула лише 0,47 % у 2018 р., що є найнижчим показником серед усіх держав ЄС. Показово, що суб'єктом фінансування НДР є і держава, питома частка якої у загальних обсягах фінансування НДР суттєво зменшилась. Загалом, на жаль, можна констатувати про загалом критично низький рівень фінансування НДР в Україні як в цілому, так і з боку держави, що стримує зростання ПП в національній економіці. Крім того, в Україні, попри збільшення частки інноваційно активних підприємств (рис. 3), все ж їх питома вага залишається досить низькою (у 2016–2018 рр. лише кожне четверте підприємство належало до інноваційно активних і лише кожне десяте впроваджувало їх у технологічний процес).

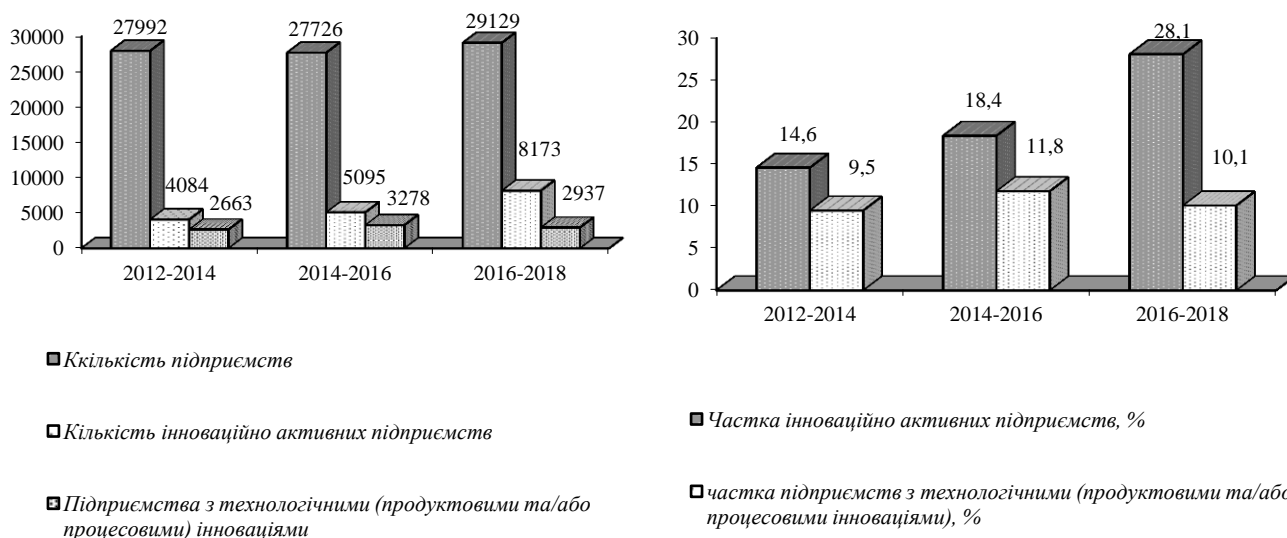

Рис. 3. Показники інноваційної активності підприємств в Україні, 2012–2018 рр. [3]

Таким чином, низька інноваційна активність є стримуючим фактором зростання ПП, а відтак – соціально-економічного розвитку України.

Джерела та література

1. Статистичні дані. *Офіційний сайт Державної служби статистики України. Національні рахунки.* URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Macroeconomic indicators (Database 2015–2017). *European Commission. Eurostat.* URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
3. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник (2018). *Державна служба статистики України.* URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Янкевич Р. – студент магістратури 2-го року навчання

Науковий керівник: к. е. н., доц.
Н. Ющенко
ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»
м. Покровськ, Україна

Сучасні тенденції еміграції українців

У системі економічних відносин країн сучасного світу помітне місце посідає міжнародна міграція населення, оскільки через кордони поряд з товарами, послугами, капіталами, кредитами, інвестиціями переміщуються і люди. Але серед усіх об'єктів, переміщуваних із країни в країну, людина, безумовно, найбільш вразливий об'єкт-суб'єкт.

Усе більше українських громадян виїжджають за межі держави, вбачаючи в цьому надійний спосіб розв'язання багатьох життєвих проблем, передусім соціальних і економічних.

На сьогодні Україна продукує велику кількість трудових мігрантів серед країн-донорів пострадянського простору. Це дуже тривожний сигнал на тлі депопуляції українського етносу – високої смертності та низької народжуваності.

Основні економічні причини трудової міграції населення України, зводяться до наступних.